

ELS SAGRAMENTS, CELEBRACIÓ I VIDA

EL QUE CREIEM I VIVIM,
AIXÒ US ANUNCIEM

(1 JOAN 1, 1-4)

Recull de les glosses dominicals
escrites pel Sr. Bisbe Agustí Cortés
amb motiu de
l'Objectiu Diocesà 2008-2009

ELS SAGRAMENTS, CELEBRACIÓ I VIDA

EL QUE CREIEM I VIVIM,
AIXÒ US ANUNCIEM

(1 JOAN 1, 1-4)

Recull de les glosses dominicals
escrites pel Sr. Bisbe Agustí Cortés
amb motiu de
l'Objectiu Diocesà 2008-2009

Presentació	7
Glossa 1 LITÚRGIA A LA CRIPTA DE LA COLÒNIA GÜELL	9
Glossa 2 LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DE LES COSES	11
Glossa 3 LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DEL COS	13
Glossa 4 LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DELS GESTOS	15
Glossa 5 LA LITÚRGIA COM A PARTITURA	17
Glossa 6 LITÚRGIA I VIDA	19
Glossa 7 LA LITÚRGIA CATÒLICA	21
Glossa 8 LA LITÚRGIA ÉS FESTA	23
Glossa 9 LA NOBLE SENZILLESIA DE LA LITÚRGIA	25
Glossa 10 L'HUMIL SERVEI DE LA LITÚRGIA	27
Glossa 11 LA LITÚRGIA: ELOGI DEL SILENCI	29
Glossa 12 LA LITÚRGIA AL SI DE LA TRINITAT	31
Glossa 13 LA LITÚRGIA, TAST DE VIDA ETERNA	33
Glossa 14 LA LITÚRGIA DEL PERDÓ	35

Estimats germans:

El que fem enguany, mirant d'ésser fidels al propòsit de caminar plegats vers un objectiu pastoral comú, consisteix a passar *«de la Paraula al Sagrament»*. En efecte, volem passar de considerar la Paraula de Déu, que ens interpel·la i cerca ser acollida amb fe, al Sagrament que ens posa a l'abast la realització física de l'encontre personal.

Aquest pas ha estat força reflexionat per molts teòlegs, que han vist com, segons el pla de Déu en la Història de la Salvació, es fa d'una manera molt natural i «lògica». Nosaltres ho podem entendre ben fàcilment amb aquesta comparació. La comunicació entre dues persones que s'estimen es pot fer per via de paraules escrites, com ara una carta, un missatge, un fax... Aquesta manera de comunicació pot arribar a ser molt personal i, cada cop que s'escriu o es llegeix pot aixecar una munió de sentiments, de pensaments i d'afectes envers l'altre interlocutor. Però tothom sap que, si la relació va augmentant en intensitat i profunditat, els dos amics desitgen quelcom més viu i personal, com ara ésser físicament presents l'un a l'altre. D'aquesta presència, se n'espera un intercanvi encara més profund i eficaç, pel fet que els amics «estan en contacte» sensible. Aquest és talment el pas de la Paraula de Déu, escrita, proclamada i escoltada, al Sagrament celebrat. Recordem que això ho vivim cada cop que celebrem la Missa: de la primera part, que anomenem «litúrgia o taula de la Paraula», passem a una segona, que anomenem «litúrgia o taula del Sacrifici», o del sagrament pròpiament dit.

Així, doncs, enguany cerquem de millorar aquest nou encontre, que obeeix a una nova presència: l'encontre «físic» d'amics, amb Jesucrist ressuscitat, en els sagraments i, per extensió, en totes les celebracions litúrgiques. Anirem veient com és aquest nou tipus d'encontre i què és el que demana de nosaltres, per tal de viure-ho millor. Perquè es tracta d'això mateix, «de viure-ho», no tant de pensar-ho. Veurem com haurà

de ser celebratiu i comunitari, com té el seu propi llenguatge, com demana una certa iniciació...

Però, sobretot, ens adonarem que si Ell, Jesucrist ressuscitat, és present actuant en els sagraments, nosaltres haurem de «ser igualment presents» en la seva celebració. «Ésser present» ja sabem què vol dir: nosaltres mateixos, tal com som i vivim, amb el cor, la intenció, l'atenció, tota la vida personal, la nostra fe i els nostres neguits, les nostres esperances i decepcions... La meravella dels sagraments i de la litúrgia és que Jesucrist ressuscitat surt a l'encontre dels qui caminen per tal de regalar-los una nova presència, personal, física i sensible, fins a asseure'ls a la seva taula, a fi i efecte que segueixin caminant en veritat i amb esperança (com en el camí d'Emaús: *Lc 24,13-35*).

+ Agustí Cortés Soriano
Bisbe de Sant Feliu de Llobregat

LITÚRGIA A LA CRIPTA DE LA COLÒNIA GÜELL (23-11-2008)

El passat dia 5 d'octubre vàrem celebrar una eucaristia a la parròquia del Sagrat Cor de Sta. Coloma de Cervelló, el temple de la qual és, com tothom sap, la Cripta de la Colònia Güell, obra del gran Antoni Gaudí. El motiu era l'acompliment dels cent anys de la col·locació de la seva primera pedra. Una celebració d'acció de gràcies i de lloança a Déu més que justificada, pel fet d'haver-se mantingut aquesta obra d'art al llarg d'un segle, gràcies a la presència constant de la comunitat cristiana i dels seus rectors, que s'han esmerçat a mantenir-la viva.

Però aquesta presència constant no és pura casualitat, ni el resultat d'un esforç voluntarista o d'una afició dels seus protagonistes. Ben al contrari: és la conseqüència del sentit profund de l'obra religiosa de Gaudí.

Antoni Gaudí creava bellesa per a la litúrgia. L'origen, la motivació, el suport de la seva obra arquitectònica fou el moment en el qual ell va decidir lliurar-se totalment a Déu. Un lliurament que venia del seu amor i que s'havia de realitzar amb tot el que ell tenia i era. Per tant, també amb el seu geni artístic.

Això vol dir que les pedres i tota mena de materials, a les seves mans, es transformava en ofrena d'amor i, en conseqüència, en bellesa al servei del misteri. O més ben dit, la bellesa del misteri, viscut per ell com a fonament i sentit de la seva vida, trobava en les seves mans l'instrument adient per a comunicar-se. Aquest misteri, però, no és altre que la comunió d'amor entre Déu i nosaltres i de nosaltres mútuament en l'Esperit de Crist. I això mateix és el que celebrem sempre a la litúrgia. Podem dir que Gaudí exercia d'arquitecte pregant i per a la pregària de la comunitat, ben entès que tota veritable pregària, fins i tot la més senzilla, és bella i que tota veritable bellesa en el fons és pregària. Perquè la Bellesa, com la Veritat i l'Amor, és única: és la resplendor de Déu.

Aquest és el motiu pel qual, tot entrant a la Cripta de la Colònia Güell, hom se sent convidat a pregar. Més encara, se sent convidat a celebrar el que les pedres, les parets, les columnes, els vitralls, el sostre, els espais, la llum, tots els elements arquitectònics, anuncien amb el seu silenci eloqüent. En realitat, la litúrgia de la comunitat no és altra cosa que completar i donar compliment al que Gaudí pretenia amb la seva obra.

- A la litúrgia cristiana els elements naturals, com ara les pedres, el ferro, la fusta, la sorra, els minerals, el foc, les plantes, l'aigua, la llum... són transformats i transfigurats en bellesa per a Déu.
- Així la natura, que va sortir de les mans de Déu harmoniosa i bella, i que pels nostres pecats trobem malmesa, assoleix la seva plenitud, el seu sentit últim, el seu acabament, tornant a Déu amb la bellesa recuperada.
- Però en aquest procés entrem nosaltres. Un esperit creador i un cor sensible a la bellesa del misteri és qui pot fer aquest servei.

No només és qüestió de sensibilitat i de capacitat tècnica, sinó també, i sobretot, de virtut. Avui gaudim d'un espai on la comunitat celebra el misteri, perquè el seu arquitecte portava aquest misteri dintre seu i, no podent estar-se de retenir-lo amagat, el va plasmar materialment, mitjançant la seva intel·ligència, la seva imaginació i la seva sensibilitat. Així servia Déu i a nosaltres, els seus germans. Tot un regal de l'Esperit.

LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DE LES COSES (30-11-2008)

Com diem, les coses, els materials, la pedra, a les mans de Gaudí eren transformats en bellesa i així servien a la litúrgia. Era el seu excel·lent servei a la comunitat que prega. Ell era un artista, que incloïa la seva capacitat creativa en l'ofertament personal i vital a Déu. Així ha de ser sempre i en tots els casos.

Malauradament tots no som artistes. Però, si ens manqués un mínim de gust o sentit per la bellesa, difícilment podríem entendre i viure la litúrgia. Fa uns dies ens recordava un capellà, en una reunió de preveres i diaques, que no hauríem d'oblidar el vessant poètic de la litúrgia. En el fons ens advertia de la necessitat d'un sentit de la bellesa, no només envers els seus textos i expressions verbals, sinó també en tot el conjunt de l'acció litúrgica. En això hi estàvem tots d'acord.

Hem de dir que tothom té aquest sentit estètic. Això sí, més o menys cultivat: és una de les petjades de Déu, quan ens va crear a la seva imatge i semblança. I direm més: és un sentit que, sense adonar-nos-en, es manifesta en mil detalls de la vida. De fet, no és massa agosarat dir que hi ha "una litúrgia casolana", que amara tota la vida, en la qual projectem el nostre sentit estètic. Quan pengem un quadre a la paret, posem una flor sobre la taula, emboliquem un regal amb un llaç, parem la taula d'una determinada manera, col·loquem un llum en el lloc que ens sembla adient, ens guarnim amb un vestit o altre segons l'ocasió, col·loquem unes estovalles o altres..., estem fent litúrgia casolana. I en aquesta litúrgia projectem el nostre sentit estètic, creem bellesa al servei de l'experiència que volem provocar i compartir.

Per entendre què és la litúrgia a l'Església convé que aprofundim una mica en aquesta conducta més quotidiana.

- El que fem és manejar coses, objectes. Però ho fem de tal

manera que les convertim en llenguatge, les fem parlar, les carreguem de significat.

- Aquesta acció de fer parlar les coses consisteix a treure'n tota la capacitat de comunicar bellesa. Mitjançant aquesta comunicació provoquem una determinada experiència als altres: benestar, gaudi de la companyia, agraïment, alegria...

- És aquesta experiència el que ens interessa de debò, tot i que gairebé mai l'expliquem de paraula. Roman com una mena de misteri amagat i que s'ha de viure, més que explicar-se amb raonaments i discursos.

Només cal que els altres, un cop rebuda la comunicació, tinguin prou sensibilitat com per a "entrar" en aquesta experiència i compartirla. Els altres, per això han d'entendre (i viure) el llenguatge de les coses, la bellesa que traspuen, gràcies a l'acció humana del qui les ha transformades i col·locades allí.

Per a un cristià qualsevol, litúrgia casolana és quelcom més que un acte d'educació o d'afecte. Per a ell tot resta amarat de l'amor a Déu i als germans: en el fons tot el que busca és compartir aquesta experiència.

Pensem en "les coses" que va fer servir Jesús per provocar l'experiència del seu amor, com ara, el pa i el vi. A les seves mans el pa i el vi són coses que parlen i, així, comuniquen presència i gest del seu propi amor, el que va mostrar morint i ressuscitant per nosaltres. Fou la primera litúrgia cristiana.

LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DEL COS (7-12-2008)

Quan diem que a la litúrgia les coses "parlen", sabem que les coses, per elles mateixes, són mudes. El que volem dir és que parlen pel fet que les hem agafades, les hem transformades, i les hem col·locades en el lloc que pensem que és més significatiu: és la nostra acció el que les fa parlar, les omple de sentit. En realitat, amarades del nostre esperit, "són" una altra cosa de debò, com el pa i el vi a les mans de Jesucrist.

Un amic m'ha enviat el fragment d'una novel·la. Entre altres coses, inclou la narració de l'encontre del protagonista amb una noia amiga seva, potser més que amiga, en una sortida del metro de París. Aquest encontre es produeix segons una encisadora senzillesa, però també amb una profunda intensitat. Ell, persona d'esperit ben cultivat per la pregària, la recerca personal i el sofriment, veu com la seva estimada se li apropa, pujant les escales, i l'autor descriu la seva visió amb quatre paraules: "el somriure que li dirigia semblava una flor de l'ànima". Més endavant explica la conversa de dos capellans: un d'ells recordava un dia que anava en l'autobús vestit de particular i parlava amb una velleta que seia al costat. De sobte la seva interlocutora li fa aquesta pregunta: "Escolti, vostè és capellà?". "Sí, com ho ha endevinat?", li contesta. I respongué la velleta: "Per la seva manera de mirar". Ànima en el somriure i ànima en la mirada.

No només les coses parlen a la litúrgia, sinó també, i més encara, el nostre cos. Més encara que les coses, perquè el cos el tenim més a prop de l'esperit: li és el seu habitatge natural i el seu vehicle d'expressió normal. De vegades sembla que, quan anem a la litúrgia, oblidem el cos al carrer, o que no ens adonem que el portem amb nosaltres, disposat a servir-nos en la pregària. Aquest oblit resulta un seriós obstacle per a la litúrgia en si mateixa i per a la participació personal en ella. Només se'ns demana que posem esperit en el nostre cos, per tal que aquest no romangui mut.

- Qui creu i mira de viure el misteri que celebrem, és la persona: "Jo crec que Déu ens estima i ens salva en Jesucrist".
- Però la persona és també cos: "Jo crec, estimo i espero, també amb el meu cos... Jo prego i celebren amb el meu cos".
- Perquè Déu es va procurar també un cos per estimar-nos millor i així no calgués que pugéssim al cel per trobar-lo.

No és indiferent anar vestit d'una manera o altra, seure en un lloc o altre, amb altres o sol, saludar amb un gest o no, caminar en processó o no, aixecar les mans o deixar-les quietes, "agafar o rebre" la comunió, fer una inclinació o una genuflexió o no fer-la... Tot parla i tot comunica; tot fa comunió i tot identifica. Ens fem presents i ens comuniquem amb el nostre cos. Així mateix el misteri no evita el nostre cos, ans al contrari, li agrada fer-s'hi present i comunicar-se fent servir totes les seves virtualitats. "El Verb de Déu es féu cos".

LA LITÚRGIA I EL LLENGUATGE DELS GESTOS (14-12-2008)

La bellesa, les coses, el cos, serveixen a la litúrgia en tant que formen part d'una acció. Perquè la litúrgia és talment una acció.

Amb això volem dir que no és un espectacle, que es compongui d'escenari o pantalla i pati de butaques, actors que fan coses i parlen i públic que mira. No és una representació plàstica més o menys maca, exposada a la contemplació estètica dels espectadors. La litúrgia és una acció que fem tots els qui hi participem.

La primera conseqüència d'aquesta afirmació és que cal entrar-hi, sentir-se implicat en allò que es fa.

Un dia vaig visitar, sense previ avís, un matrimoni, que sabia que no anava bé. Em va rebre l'esposa en un saló endreçat i net, ben elegant i arreglada com per a ocasions especials; a l'espòs, per contra, el vaig trobar fora de casa, fent bricolatge, amb vestit esportiu. Era tot un símbol: l'esposa havia engegat una litúrgia, de la qual ell es trobava ben lluny. El matrimoni no va acabar bé. Més tard, ell em volia explicar el fracàs dient-me que ella ja no li tenia detalls d'afecte... Li vaig recordar la meva impressió en aquella visita: "ella s'havia guarnit només per tu", li vaig dir. Però ell es trobava tan lluny de la seva esposa, que ni se n'havia adonat.

La litúrgia, en efecte, estava ben feta, amb els signes entenedors i els gestos adients. Però mancava el més important: la sintonia, l'afecte, la comunió... Sense aquesta sintonia la millor litúrgia serà un fracàs (pot restar com a espectacle). De vegades també les nostres litúrgies provoquen aquesta mateixa impressió: semblen treballs d'amor frustrats. I la pregunta que aleshores ens ve al cap és si Jesucrist sentirà el mateix. Ell, en efecte, és qui disposa la litúrgia, ens renta amb aigua, ens ungeix, ens para la taula, ens posa a l'abast els signes de reconciliació...

- El gran repte és assolir, a través d'aquest signes, l'amor seu, que renova, enforteix, estableix comunió de vida, perdona i reconcilia.
- Per això, no basta fer servir els signes més adients a la sensibilitat de la gent i que la gent els "entengui" i quedi impressionada.
- Cal que la gent, tots nosaltres, portem dintre aquell mínim d'obertura a Jesucrist, aquell mínim d'interès, aquella disposició que fa possible la comunió efectiva.

No tots entren en la litúrgia, perquè no tots respiren el seu aire. Ni tan sols tots els qui diuen que "els ha agradat", podem dir que han entrat de debò en la litúrgia. El gaudi i l'alegria del qui entra en la litúrgia vénen, no de la litúrgia com a tal, sinó de la comunió de vida que ella ha fet possible.

Això sí, la celebració freqüent fa créixer i aprofundir la comunió, i al seu torn la comunió ens fa més aptes per a la celebració: així creix en nosaltres l'amor de l'Esperit. L'amor és virtut, la virtut és hàbit i l'hàbit és acció.

LA LITÚRGIA COM A PARTITURA (21-12-2008)

No ens cansarem de cridar a la participació en la litúrgia. "Participació" vol dir implicació cordial, vital i conscient. Si diem que la litúrgia és acció, entenem que els qui la celebren no s'han de sentir només com a subjecte passiu, com qui diu: "Algú ha fet alguna cosa per a mi, o amb mi, o en mi".

És veritat que el fet d'estar regulada i establida, pot fer la impressió que la litúrgia de l'Església només consisteix a rebre el que ens donen. En efecte, conté fórmules, rúbriques, textos i normes. De vegades ens rebel·lem enfront d'això, reclamant el protagonisme que ha de tenir l'assemblea, el celebrant o el responsable de torn. No ens falten raons: la litúrgia és experiència de l'Esperit i l'Esperit no se subjecta a normes, sinó que és creativitat i espontaneïtat. Allò altre, diem, és hieratisme i formalisme.

No obstant això, la qüestió no és tan simple. És més profunda i rica.

Escriu un monjo de la comunitat de Bose:

"Podria comparar-se la celebració a la interpretació d'una obra musical. Al principi hi ha una partitura. Encara no és música, sinó només un conjunt de signes en un paper. Serà música en el moment en què els músics la facin sonar. Però els músics no són el compositor: és una música que ve d'un altre i que els instrumentistes interpreten sent-li fidels, si bé amb aquell marge de llibertat i de toc personal que permet que la música del mateix compositor tingui diferents interpretacions segons els seus intèrprets".

La comparació és adequada. La litúrgia no són les fórmules, els textos o les normes, sinó l'acció de celebrar realitzada per la comunitat. L'assemblea actua seguint allò que s'ha indicat, però fent-ho personal, amb la seva empremta particular. Un text, un gest, una acció, sent els

mateixos canvien profundament segons la situació vital de qui celebra: el Pare Nostre sona diferent en un clima absolutament festiu, o en una comunitat dividida, o en una assemblea preocupada pel pa de cada dia.

Avui la litúrgia deixa molts elements a elecció dels qui celebren. Però, fins i tot allò que s'ha establert, ha de ser actuat posant en això la vida i el cor. A més a més, la "partitura de la litúrgia" és també una obra creadora de l'Esperit Sant, que l'ha anat component al llarg dels segles mitjançant la seva obra a l'Església, que celebra el misteri de la fe. El mateix Esperit que anima avui l'assemblea que celebra és qui posa en les seves mans la manera de celebrar. Més encara: Ell és el propi misteri d'amor que se celebra; és el compositor, és la música i l'intendent.

LITÚRGIA I VIDA (28-12-2008)

Una de les preocupacions més freqüents entre els qui se senten responsables de l'Església és la relació que ha de tenir la celebració litúrgica i la vida dels fidels. Aquesta preocupació sovint es formula així: "la litúrgia ha de respondre les preocupacions vitals de l'assemblea", "el que importa és la vida que segueix, un cop acabada la celebració", en definitiva "la litúrgia ha de servir a la vida"...

Totes aquestes afirmacions diuen una veritat. Però no tota la veritat: convé explicar abans algunes altres afirmacions també ben importants.

En primer lloc, que la litúrgia, ella mateixa, és vida, és vivència, encara que no és el que solem anomenar "vida ordinària". És un moment especial, una mena de parèntesi, viu i experiencial, que pretén fer-nos compartir quelcom central i decisiu: el misteri de comunió, que, això sí, dóna fonament i sentit a la vida. Ben entès que aquesta vida il·luminada, plena de sentit, és tant la quotidiana, com l'eterna. És així com podem dir que "la litúrgia serveix a la vida, és a dir, està en funció d'ella".

Tanmateix també tindrien raó els qui diguessin que "la litúrgia no és quelcom útil", perquè no es pot fer servir per cap altra finalitat que no sigui la vivència del misteri. I la vivència del misteri no es pot instrumentalitzar, no es pot "fer servir" per a assolir un altre objectiu que no sigui ella mateixa. Quan vaig a un museu, miro un paisatge bonic, celebro unencontre d'amics..., em trobo bé, aprenc, surto esperonat per fer front als reptes de la vida, desperto els millors sentiments al meu interior, però no puc dir que faig tot això, precisament per sentir-me bé, aprendre o animar-me. Hi ha una pila d'experiències a la vida que es justifiquen per elles mateixes i que, quan més elevades, menys es poden buscar per la seva "utilitat": gaudeixen d'aquell esplèndid do, que anomenem "gratuïtat". Com tot el que pertany a l'experiència d'amor, la litúrgia és gratuïtat, es viu i basta, no cal cercar-li altres objectius.

Si ho féssim l'adulterariem, la buidariem del seu valor més pregon.

Per això podem dir que:

- La litúrgia no és "útil", però és absolutament necessària per a la vida, ja que no podem viure sense la gratuïtat de l'amor i la seva celebració.

- La litúrgia no és una lliçó, però és absolutament necessària per saber qui és el Déu de Jesucrist: experiència abans que idea, celebració abans que reflexió.

- La litúrgia no és una estona de "passar-s'ho bé", però ens cal experimentar el goig de creure i de lloar el Déu que ens estima.

Aquest diumenge la litúrgia ens permet de celebrar el dia de la família i de la vida; de la Sagrada Família i de la sagrada vida humana, que és concebuda, neix i creix al seu si. No podem instrumentalitzar la celebració. Però qui celebra la vida, fruit de l'amor, com deixarà de lluitar contra tota mena de mort, causada per tant desamor?

LA LITÚRGIA CATÒLICA (4-1-2009)

A prop de la solemnitat d'Epifania convé recordar que la nostra litúrgia és també "epifania" o manifestació de l'Església. No ho és en el sentit que a la litúrgia l'Església es manifesta simplement a si mateixa, sinó, més aviat, en el sentit que manifesta l'Esperit de Jesucrist que habita en ella. Per això diem que la litúrgia, com l'Església i l'Esperit, és catòlica, és a dir, una i universal.

Com sempre passa en les coses de l'Esperit, aquesta afirmació s'entén més vivint allò que significa, que no pas explicant-la amb raonaments.

Hi ha una experiència privilegiada, on es viu aquest misteri, que és a les misses internacionals: en elles apareix l'Església en tota la seva resplendor catòlica. Però, en realitat totes i cadascuna de les misses són "internacionals", i no cal esperar un esdeveniment espectacular per viure la riquesa de la catolicitat en la litúrgia. Fa anys vaig haver de fer un viatge, d'un mes de durada, acompanyant un bisbe per diversos països d'Amèrica del Sud. L'objectiu del viatge era visitar els missioners de la diòcesi que hi treballaven, les seves comunitats i els seus ambients. El resultat fou força positiu en molts aspectes i per moltes raons. Una d'elles, potser de les més cridaneres, era la meravellosa experiència d'Església que vaig viure pregant i celebrant l'Eucaristia. Una experiència que venia afavorida per la unitat de la llengua, però que anava molt més enllà. No és meravellós anar celebrant l'Eucaristia, única i sempre la mateixa, alhora que diferent i plural segons la història, la vida i la cultura dels fidels? No és una gràcia no sentir-te mai estrany o estranger enlloc, on la comunitat escolta la mateixa Paraula, realitza els mateixos gestos essencials, resa el mateix Pare Nostre o proclama el mateix Credo? I com la mateixa pregària, el mateix gest, les mateixes paraules, arrelen en la vida íntima i concreta de les persones, que, al seu torn,

aporten el seu propi to, el seu propi color, el seu accent, segons la seva vida i la seva cultura?

Això només ho pot realitzar l'Esperit de Jesucrist. Només Ell pot fer que res del meu germà, diferent a mi, em resulti estrany.

- A la litúrgia l'Església s'expressa a si mateixa, manifesta allò que és.
- L'Església, en el seu cor i essència, és la comunió catòlica en l'Esperit d'amor de Jesucrist.
- Repte i compromís dels cristians és mirar d'ajustar cada dia, cada celebració, la vida de la comunitat a l'ésser genuí de l'Església i a la seva manifestació, tal com estableix la litúrgia.

Per això la litúrgia és per a nosaltres tota una gosadia, perquè no acabem de viure totalment allò que som i manifestem. Tot i així, el misteri viu realment en nosaltres, barrejat amb les nostres imperfeccions, alhora que ens diu cada dia: "sigues allò que celebres", o millor, "sigues allò que celebros en tu".

LA LITÚRGIA ÉS FESTA (11-1-2009)

Parlem de "celebracions" litúrgiques, i semblaria que amb aquesta expressió ja suposem el to festiu de la litúrgia. Tanmateix això del "to festiu" s'ha d'explicar i, per altra banda, serviria només per a la litúrgia dels cristians, en la qual mai manca l'esclatxa de llum i de pau. Avui, per contra, la litúrgia civil incorpora sovint celebracions de decessos i desfetes, no per a fer festa compartint alegria, sinó per tal d'honorar el personatge mort, o reviure el dolor, o bé per a revifar el sentiment de rebel·lió o de reivindicació de tota mena.

És per això que hem de recordar que la nostra litúrgia sempre és festiva, fins i tot quan celebrem allò més trist, com ara la mort d'un ésser estimat, perquè en realitat mai celebrem la seva mort, sinó el triomf de la resurrecció de Crist en ell. No cal dir que aquesta celebració festiva és compatible amb les llàgrimes.

Com és possible fer festa, acceptant que poden haver-hi llàgrimes? Més encara, com celebrar festivament allò que és el més seriós de la vida, el sentit profund de les coses, la raó de la nostra existència?

Ja diem que cal explicar-ho. Aquestes preguntes vénen de mirar la festa litúrgica amb els mateixos ulls amb els quals mirem qualsevol altra festa. Fa anys John A. T. Robinson, teòleg de la secularització, publicà un llibre titulat *Fiestas de locos*, on reivindicava el valor de les festes naturals o paganes, de les quals hauríem d'aprendre o que hauríem d'incorporar a les nostres celebracions. Certament l'Església ha integrat no poques festes originàriament paganes. Però el fons de la festa litúrgica cristiana és ben bé una altra cosa.

De fet, "muntar una festa" és molt fàcil. Coneixem, i podem fer servir, els ressorts, els estímuls, que creen ambient festiu, com ara cançons, llums, guarniments, gestos... Ho fem en totes les litúrgies,

dins i fora de l'Església. Però ens enganyariem, si penséssim que, simplement fent-ho, ja hem complert amb el principi que la nostra litúrgia ha de ser festiva. Tractant-se de nens o joves, sovint quedem satisfets, quan una determinada celebració "ha estat divertida i s'ho han passat molt bé". I tant de bo féssim moltes celebracions amb aquest resultat. Però ens podem enganyar. La litúrgia cristiana també juga amb les formes, amb els estímuls sensorials i psicològics de tot tipus, però no és tan sols això, en absolut. Un cop més hem de recordar que tot això en la nostra litúrgia no té cap sentit, si no és perquè ens facilita l'accés al misteri. En definitiva, la festa radica, neix, se sosté en la vivència del misteri.

- Tant els elements que fem servir a la festa litúrgica, com l'alegria que ella desperta, no són altra cosa que signe o paràbola d'un goig molt més profund.

- El goig profund del cristià és una de les manifestacions de la felicitat que atorga el misteri de comunió i d'amor que ens fa viure l'Esperit.

- El misteri de comunió i d'amor és un do immens: l'alegria és com el paper bonic amb el llaç de colors, que embolica el regal.

Així, no només ens fa goig poder viure el misteri de comunió a la litúrgia, sinó també el fet que se'ns ha estat donat per amor. Un motiu afegit a la festa.

LA NOBLE SENZILLESA DE LA LITÚRGIA (18-1-2009)

Al n. 34 de la Constitució sobre la Sagrada Litúrgia del Concili Vaticà II hi trobem aquesta afirmació:

"Els ritus han de resplendir per la noble senzillesa, han d'ésser diàfans per la brevetat i evitar les repeticions inútils, han d'ésser proporcionats a la intel·ligència dels fidels i, en general, no han de necessitar gaires explicacions".

"Els ritus han de resplendir per la noble senzillesa". Aquestes paraules són d'aquelles que, a còpia de diàleg, esmenes i intervencions de l'assemblea conciliar, acaben ben ajustades i polides. Convé explicar què és el que hi ha al fons de cadascun dels elements d'aquesta frase.

Esmenta els "ritus", que són accions, gestos establerts. Però el que es diu dels ritus també podria dir-se igualment de tot el que forma part de la litúrgia: objectes, llums, vestits, cants, ornaments, paraules, arquitectura...

Diu que tot ha de "resplendir". A l'original llatí es fa servir la paraula *fulgeat*, que també podríem traduir per "brilli" o "llueixi". Són verbs que fan referència a la bellesa, ja que la bellesa, si se'ns permet l'expressió una mica filosòfica, ve a ser "la resplendor, la lluïssor del ser". Tota la litúrgia, en efecte, ha de transparentar bellesa, precisament la bellesa del misteri de comunió i d'amor celebrat.

Però el més interessant d'aquest text és haver ajuntat les dues paraules: "noble senzillesa". Perquè, de vegades, per "noble" s'entén quelcom extraordinari, fora del poble comú, o bé quelcom cridaner i car, ric i impactant; i alhora, per "senzill" s'entén allò més buit, sense forma ni sentit, fins i tot barroer. El text, per contra, uneix tots dos sentits: posa "senzillesa" com a substantiu, perquè la qualitat més important en tot el que pertany a la litúrgia és ésser accessible a la gent; i alhora afegeix

"noble" com a adjectiu, perquè tot ha de ser també digne de la bellesa del misteri.

En definitiva, el misteri de comunió i d'amor té el seu lloc adient en aquella litúrgia que realitza la bellesa del misteri en allò més senzill. La noblesa del senzill.

Amb motiu de la visita pastoral som acollits sovint per petites comunitats de religiosos i religioses, que viuen en pobresa i austeritat. Una habitació de les seves cases es destina a una capella, on hi ha l'Eucaristia per a la pregària. El seu ornament no desdiuma de la pobresa pròpia de la resta de la casa o del barri, però el lloc és noble, perquè qui prega crea al seu voltant espais de bellesa. És el misteri de comunió viscut el qui cerca d'expressar-se en la senzillesa de les formes, fins i tot en la pobresa dels elements.

Passem així de la senzillesa de les formes (ritus, objectes...) a la humilitat: la noble senzillesa de la litúrgia no és altra cosa que expressió de la noble humilitat de l'Església, que viu i celebra el misteri de comunió. Un cop més hem de recordar que la litúrgia, abans que formes, és vivència del misteri. La vertadera litúrgia és el vestit més adient per aquesta vivència: "com l'esposa guarnida pel seu espòs..." (cf. Is 61,10).

L'HUMIL SERVEI DE LA LITÚRGIA (25-1-2009)

La senzillesa a la litúrgia és la companya natural de la humilitat de l'Església, val a dir, de tots i cadascun dels qui hi participen i de la comunitat com a tal.

Cal reconèixer que la litúrgia és una activitat molt temptadora per a un vanitós, un espai força llépol per a qui li agrada exhibir-se. De fet, per pròpia naturalesa, és una acció pública, que a més té cura de les formes i mira de posar aquestes formes al servei de la bellesa. Està per això fregant la línia de l'espectacle. Però, com li agradava dir a C.S. Lewis, el més sublim sempre està tocant el més ridícul. I així podem dir que res més ridícul que una litúrgia cristiana esdevinguda espectacle i ostentació. Això, a més de la greu ofensa, per adulteració, que tal celebració faria al misteri.

És per aquest motiu que hem de revisar dues actituds contraposades i que neixen d'un mateix error. Per una banda, no hem d'acceptar la postura d'aquells que no deixen participar uns altres en un determinat servei litúrgic, com si s'haguessin aferrat al "càrrec". Però també, per altra banda, hem d'evitar aquella falsa humilitat del qui no accepta un servei a la litúrgia, perquè té por d'exposar-se a la mirada de tots... Ambdues actituds obeeixen al mateix defecte de donar massa importància a la persona que actua a la litúrgia. Pel contrari, als serveis i ministeris de la litúrgia l'individu concret no ha de comptar per a res, sinó només la seva funció, el seu servei. Això sí: que ho faci bé.

Aquest principi tan important és negligit molt sovint. Així, quan en la celebració, amb tota la bona voluntat, encomanem un servei a una persona només "per donar-li protagonisme o importància" (per tal que "participi"); o, més greu encara, quan fem servir uns criteris de "protocol", que estan bé per a actes socials, però que no serveixen a la litúrgia, com ara donar preferència "al més important" o fugir d'un lloc assenyalat

per no "donar-se importància"... A la litúrgia no es ret homenatge més que a Jesucrist i, absolutament tots són servents, sigui quin sigui el lloc que ocupin o l'ofici que facin.

- La litúrgia és un dels llocs on exercim la humilitat més profunda: és acció, obra de Déu, i nosaltres només som els seus servents.
- A la litúrgia, per tant, els agents hi són gràcies a un encàrrec: els anomenem per això "ministres".
- La virtut que els pertoca és la humilitat, que es defineix com aquella forma d'estimar, que ens permet d'estar on toca estar, i fer el que se'ns encomana.

Sant Agustí ho sabia per pròpia experiència: presidir, per a un prevere o un bisbe, no és sinó estar per als altres, més encara ser per als altres (*praesse est proesse*, deia molt sovint). Confessant ser temptat d'orgull i vanitat precisament en la litúrgia, feia constantment exercici personal d'amor humil en el servei episcopal. A la fi, qui podria tenir la pretensió de representar Jesucrist al front de la seva Església?

LA LITÚRGIA: ELOGI DEL SILENCI (1-2-2009)

Pot resultar estrany el fet de fer aquí un elogi del silenci, quan la litúrgia és tota ella expressivitat, llenguatge, "paraula" en sentit ample, comunicació. Però ho fem amb plena consciència. Per dos motius fonamentals: perquè el silenci també és expressió, llenguatge, paraula i comunicació; i, a més, perquè tot allò sensible, que la litúrgia fa servir per a comunicar, cal que neixi d'una interioritat, que es cou en el silenci.

Fem aquí una apologia del silenci, però no de qualsevol silenci. De vegades el silenci de l'assemblea que no canta, no respon, no intervé, és un veritable patiment per al celebrant: té la impressió que no hi ha ningú, només les parets, unes estàtues... De fet hi ha silencis que provenen de la timidesa (els qui tenen por a expressar-se), n'hi ha que són efecte de la ignorància (no saben què s'ha de dir), n'hi ha que neixen d'una dissimulada "aristocràcia" (respondre, cantar, amb els altres seria rebaixar-se), n'hi ha que s'alimenten d'un individualisme poc cristià ("és la meua devoció"). Aquests silencis, naturalment, no mereixen l'elogi a la litúrgia, no hi tenen lloc, li són contraris, perquè no serveixen a l'expressió i la comunicació.

En l'altre extrem dels silencis negatius, trobem litúrgies que són un soroll continu. En elles no hi ha lloc per a la introspecció o la pregària contemplativa. Un moment de silenci ens posa nerviosos, no sabem què fer-ne, volem omplir-lo amb música, un cant o paraules.

Possiblement no fem silenci, perquè li tenim por, perquè fugim de tot el que ens fa trobar-nos a nosaltres mateixos. Diu Pere Maragall Mira sobre l'escriptor Joan Maragall: "Hi són també importantíssims els (seus) silencis, tot el que callava per la pruija de no expressar mai els estats negatius (de la seva interioritat)". Però, si són importantíssims els silencis de Joan Maragall, més que per aquesta pruija, no serà precisament perquè fou un home lliurat a la comunicació, ell que va

escriure *l'Elogi de la paraula*? No serà que callar alguna cosa és la manera més adient per a poder-la dir millor? No és el millor "Pare Nostre" aquell que abans ha estat cantat o pregat en el silenci del cor?

- Fem elogi del silenci precisament, perquè és condició de la veritable comunicació.
- El silenci ens permet de recuperar la interioritat. També la interioritat de l'assemblea. Des d'ella comuniquem a l'exterior la nostra veritat, el que som i vivim de debò.
- El silenci ens ajuda a salvar la distància entre el que s'expressa i el que se sent dintre. Ens allibera, per tant, del formalisme, de la teatralitat, del falsejament.

I sobretot, el silenci a la litúrgia és el moment per a l'assimilació i la contemplació d'allò que s'ha viscut exteriorment. L'assimilació personal i la contemplació són un pas necessari per a la "veritat", l'autenticitat, de la nostra litúrgia. Un silenci adient de tota una assemblea en un moment determinat de la celebració pot ser una meravellosa expressió del fet que la comunitat reunida comparteix un mateix cor.

LA LITÚRGIA AL SI DE LA TRINITAT (8-2-2009)

Com tota oració, la litúrgia ens endinsa en la conversa més sublim que podem imaginar: la conversa que hi ha al si de la Trinitat.

"Igual com Crist fou enviat pel Pare, també Ell envià els Apòstols, plens de l'Esperit Sant, no sols a proclamar l'Evangelí... ans també a fi que pel Sacrifici i pels sacraments, entorn als quals gira tota la vida litúrgica, realitzessin l'obra de la salvació que anunciaven" (Constitució sobre la Sagrada Litúrgia del Concili Vaticà II).

Si ens fixem bé, sovint fem servir l'adjectiu "sagrat" per a designar les diverses coses de la litúrgia: espais, ornaments, ritus, cants, ministres... Aquesta paraula no agradava a molts, que pels anys seixanta i setanta estudiàvem la teologia de la secularització. I la veritat és que, per a un cristià, "sagrat" no pot significar el mateix que significa en altres religions. Un cop més, no és indiferent la idea de Déu que es faci servir. El Déu de Jesucrist no és una divinitat anònima, que s'assoleix mitjançant una tècnica mística, o el déu que exigeix un lloc separat i un espai exclusiu, fora de la humanitat, per tal de reservar-lo per a ell, com a "sagrat". No és tampoc el déu solitari i aïllat, que s'assoleix mitjançant ritus esotèrics.

El Déu de Jesucrist té dues característiques pròpies. Primera, que és personal, és tres persones que viuen la plenitud d'amor mutu. I segona, que, mirant de fer-nos el do de la felicitat, surt d'ell mateix, fins a compartir tot el que és nostre, el terreny, els camins, la història, l'espai, el cos, el llenguatge, per tal de tractar amb nosaltres, cridar-nos i incorporar-nos a aquesta comunió d'amor.

Per a un cristià, el lloc i l'espai més sagrat, més diví, més de Déu, és el lloc més humà, val a dir, la humanitat de Jesucrist. La humanitat de Jesucrist és el temple de Déu, l'únic temple de Déu. Per això, per a trobar el Déu veritable, cal entrar en aquesta humanitat ("no hi ha altra

porta", com diria Santa Teresa). I un cop dins de la humanitat de Jesucrist, què hi trobem? Trobem l'intercanvi encisador d'amor entre el Pare, el Fill i l'Esperit (recordem les pregàries, els diàlegs joiosos i tràgics, de Jesús amb el Pare, en l'Esperit).

- Tota la litúrgia cristiana, amb tots els elements humans que fa servir, no és altra cosa que continuació de la humanitat de Jesucrist.

- Així, la litúrgia cristiana esdevé "sagrada", perquè, introduint-nos en la humanitat de Jesucrist, ens facilita un temps i un lloc de Déu on gaudir del diàleg i conversa amb Ell.

- Aleshores, aquest diàleg i aquesta conversa no serà altra cosa que una participació agosarada en el diàleg i conversa d'amor que hi ha al si de la Trinitat.

Quan anem a missa, no estaria malament que penséssim cadascú: "Vaig a gaudir de l'intercanvi d'amor del Pare i del Fill en l'Esperit". No ens adonem que, cloent la pregària eucarística, qui presideix fa la signatura més litúrgica i més bella que pot sortir d'una comunitat que viu de l'amor de la Trinitat: "Per Crist, amb Ell i en Ell, a Vós, Déu Pare omnipotent, en la unitat de l'Esperit Sant, tot honor i tota glòria, pels segles dels segles".

LA LITÚRGIA, TAST DE VIDA ETERNA (15-2-2009)

Els darrers temps hem pogut viure, amb presència física o espiritual, les litúrgies exequials de monges i monjos de la nostra diòcesi. És una experiència molt recomanable per a tots. Sovint són ocasió de recordar trets de la seva personalitat humana o espiritual, de les seves obres i dels seus serveis a la comunitat o a l'Església. Tanmateix, més enllà dels seus "fruits" o mèrits, quan hom participa en aquestes litúrgies, la pregària aixeca alguns pensaments força interessants sobre el sentit de les seves vides. Així, per exemple, ens adonem que "aquesta monja, aquest monjo, que al llarg de la seva vida de consagrat ha passat tantes hores lliurades a la pregària litúrgica, potser no haurà experimentat en la seva mort un trencament tant fort, com sentiran el comú dels mortals".

Hem insistit repetidament que la litúrgia ha d'estar arrelada a la vida concreta, històrica, personal i comunitària. Però, un cop endinsats dintre l'atmosfera dels signes, dels cants, de l'espai, del llenguatge litúrgic en general, ens fa l'efecte que la litúrgia ens apropa al cel. Ha de ser així. I ho diem ben convençuts, si sabem que aquell arrelament a la vida i a la història no contradiu aquest apropament al cel, ans al contrari, ho demana. La vida nostra i la història, de fet, té en el cel el seu acabament. Més encara, hem de dir que, si la litúrgia no ens apropa al cel, no serveix per a res.

Sobre això convé recordar que la literatura cristiana, des de la mateixa Sagrada Escripura, quan ha volgut expressar o descriure la vida de la glòria al cel, no tenint a l'abast altres conceptes i altre llenguatge més adient per fer-ho, ha fet servir imatges litúrgiques. Així, l'anomenada literatura apocalíptica. El llibre de l'Apocalipsi n'és un model: al cel hi ha assemblees de fidels ben disposades, càntics, veus, llums, presidència i ministres, moviment dels personatges, música, encens, paraules, vestits... En el fons el que espontàniament pensaven

els autors d'aquesta literatura era que "al cel s'ha de viure quelcom semblant al que vivim a la nostra litúrgia" (tant se val, si algú pensa que és al contrari, que la litúrgia ve a ser una còpia del que descriu l'Apocalipsi): a la fi, la litúrgia cristiana és un tast de cel.

- Per tal de canviar el present, fer avançar la història, millorar la persona i la societat, no ens basta pensar o imaginar-se un món millor.

- Tampoc n'hi ha prou a engegar estratègies de transformació i calcular bé els resultats.

- Sobretot, el que necessitem és fer ja experiència d'allò futur i que albirem com la nostra plenitud i la nostra felicitat.

Podríem dir que, qui no "tasta" mai el cel, no pot avançar ell ni fer avançar el món. Perquè només l'experiència profunda del goig futur garanteix que anem per bon camí i que realment creixem vers una plenitud. El Senyor ens atrau des del futur amb petits regals, petites estones d'alegria serena. I la litúrgia vol ser-ne un bon instrument a les seves mans. "Esperem el vostre retorn, senyor Jesús".

LA LITÚRGIA DEL PERDÓ (29-3-09)

Pel que anem dient sobre la reconciliació, no és que jo atorgui el perdó, sinó que el perdó, abans de donar-lo, s'ha de rebre. Més encara, ni tant sols perdono o reconcilio, sinó que només faig particip al germà, que potser m'ha ofès, del perdó i la reconciliació que Déu m'ha concedit. Jo no sóc millor que el germà, si més no, sóc com ell. Si segueixo vivint és perquè Déu m'estima, i per molt que jo sigui dolent, feble o ignorant, Ell roman oferint-me el seu perdó.

Totes aquestes vivències, i d'altres també importants, es concentren en la litúrgia, en el sagrament. L'anomenat tradicionalment "Sagrament de la Confessió", amb més propietat "Sagrament de la Reconciliació", és font inesgotable de recuperació i revifament de la vida, en un mateix, en l'Església i en el món.

Potser algun dia parlarem de totes les qüestions que s'aixequen al voltant d'aquest sagrament. Moltes d'aquestes qüestions tenen la seva resposta en tot el que hem anat parlant a propòsit de la litúrgia: el perquè de la litúrgia, el que demana, el seu llenguatge, la presència de la comunitat, la seva relació amb la vida, la participació... Aquí només voldriem recordar que l'Església, en tant que comunió del Poble de Déu, que viu del seu amor perdonador, és alhora el lloc d'aquest mateix perdó ofert visiblement (sacramentalment) a tothom. Així ho va voler Jesús.

Les conseqüències d'aquest fet no les havia abastat personalment amb tota la seva profunditat, fins quan vaig haver d'explicar, davant una assemblea ben qualificada, el significat teològic i espiritual de la paraula "Jo" en la fórmula de la absolució sacramental, que diu el prevere: "Jo t'absolc dels teus pecats".

Podem pensar que o bé és sublim, o bé és blasfem. Perquè el "jo" és, en primer lloc, el del prevere que dona l'absolució, i això resulta esgarriós,

si mirem que la seva persona pot estar carregada de misèries de tot tipus, com qualsevol altre germà. Alhora, aquest "jo" és el de Jesucrist vivent en el seu Poble, en el seu Cos, en la seva Esposa, que és l'Església. La qual cosa no deixa d'escandalitzar a alguns, com a aquells fariseus que titllaren de blasfem a Jesús quan digué al paralític: "Fill, et són perdonats els pecats" (Mc 2,5). La mediació "massa humana" de l'acció de Déu sempre escandalitzarà. La litúrgia del Sagrament de la Reconciliació posa de manifest que:

- El perdó s'ha de demanar personalment i amb molta senzillesa.
- El perdó ens arriba, regalat, per mitjans tan humans i dèbils, com la humanitat de Jesús o, fins i tot, pecadora, com la nostra. Déu no se n'avergonyeix.
- El perdó és un vessament, per sobreabundància, de l'amor que Déu ha atorgat a la humanitat redimida, que és l'Església, el seu Poble.

La litúrgia del Sagrament del Perdó manifesta moltes altres coses. Una d'elles, de no menor importància, és l'alegria. I amb l'alegria una nova mirada en el món, que tanta falta ens fa.

